

юридичної відповідальності. Актуальні проблеми протидії корупції в умовах воєнного стану. 2024. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-358-6-29> (дата звернення: 28.03.2024).

2. Плаксієнко В., Черненко К. Електронний (безпаперовий) документообіг. електронний цифровий підпис. Economics. Management. Innovations. 2019. № 1(24). URL: [https://doi.org/10.35433/issn2410-3748-2019-1\(24\)-7](https://doi.org/10.35433/issn2410-3748-2019-1(24)-7) (дата звернення: 28.03.2024).

3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 8 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 28.03.2024).

4. Рішення № 115685867, 14.12.2023, Господарський суд м. Києва / YouControl. – 2023. – URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/115685867/> (дата звернення: 10.05.2024)

Захарко Р.

студент юридичного факультету

Західноукраїнського

національного університету.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри

цивільного права і процесу ЗУНУ

Зайцева-Калаур І. В.

ОБМЕЖЕННЯ ТА ГАРАНТІЇ В РОБОТІ МЕДІА В УМОВАХ ВІЙНИ

Після революції гідності Україна стала лицем до лица з повномасштабною війною та окупацією, що породжує значні виклики у всіх сферах її життя. Однією зі сфер, що особливо постраждала від війни, є медіа. З початку військового конфлікту на сході України у 2014 році українські медіа перебувають під тиском низки чинників, серед яких цензура, фінансові труднощі та загроза життю журналістів. Журналісти, котрі сьогодні безпосередньо працюють у зонах бойових дій є тим надійним інформаційним тилом, що забезпечує громадськість об'єктивними та достовірними даними про ситуацію в країні. Вони ризикують своїм життям та здоров'ям, щоб якомога швидше і краще зробити свою роботу і допомогти світові правильно зрозуміти та оцінити ситуацію.

Закон України «Про медіа» визначає, що журналіст – творчий працівник суб'єкта у сфері медіа, який професійно збирає, одержує, створює, редагує, поширює і забезпечує підготовку інформації для медіа [2]. Ключовою ознакою, за якою журналіст відрізняється від блогера, або воєнкора – це те, що свою діяльність він здійснює «професійно». Більше того, журналісти зобов'язані дотримуватися етичних норм і професійних стандартів, та діяти у відповідності до чинного законодавства. Останнім передбачено, як ряд обмежень пов'язаних з війною в країні, так і ряд гарантій діяльності медіа працівників.

Відповідно до ст. 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати

інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір [1].

Основний закон держави закріплює право як громадянина, журналіста чи іноземця отримувати та збирати інформацію, яка є у відкритому доступі щоб висвітлювати події, які відбуваються на території України під час повномасштабного вторгнення. Однак варто зазначити, що не вся інформація яку журналісти зможуть отримати, або зібрати в Україні можна публікувати, адже правила роботи журналістів, затверджені 03.03.2022 р. Наказом № 73 Головнокомандувача ЗСУ, регламентують процедуру акредитації представників медіа під час воєнного стану, визначають перелік інформації, яку заборонено розголошувати, встановлюють порядок роботи журналістів в зоні ведення бойових дій. Так, згідно вищезазначеного наказу заборонено оприлюднювати та фіксувати в зоні бойових дій, або прифронтових містах: найменування військових частин та інших військових об'єктів в районах виконання бойових завдань, географічні координати місць їх розташування; чисельність особового складу військових частин і підрозділів; кількість озброєння та бойової техніки, матеріально-технічних засобів, їх стан та місця зберігання; описи, зображення та умовні позначки, які ідентифікують або можуть ідентифікувати військові об'єкти; інформація щодо бойових дій чи операцій, які проводяться або плануються; інформація щодо системи охорони та оборони військових об'єктів та засобів захисту особового складу, озброєння та військової техніки, які використовуються (крім тих, які видимі або очевидно виражені); порядок залучення сил та засобів до виконання бойових завдань; інформація про збір розвідувальних даних (способи, методи, сили та засоби, що залучаються); інформація про переміщення та розгортання своїх військ (найменування, кількість, місця, райони, маршрути руху) та інші [3].

Крім того, Закон України «Про правовий режим воєнного стану» передбачає тимчасове, зумовлене загрозою національній безпеці держави і інтересів суспільства, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. У тому числі обмеження можуть стосуватися свободи слова. Ці обмеження пов'язані з тим, що оприлюднення деякої інформації може становити ризик для цивільного населення та військових [4].

Щодо гарантій, які законодавець закріпив на національному рівні передбачені Законом України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів»: право на охорону праці, пільги та компенсації за роботу із важкими та шкідливими умовами праці, на медичні огляди, соціальне страхування, на всебічне розслідування нещасних випадків, смерті і шкоди, завданої здоров'ю при виконанні службових обов'язків, та право на відповідні відшкодування; право для членів сімей загиблих журналістів на матеріальну допомогу та допомогу у похованні; право для членів сімей загиблих журналістів на одноразову грошову допомогу у розмірі 100 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працевдатних осіб на час виплати та інші [5].

Крім того, варто зазначити, що у нинішній складній ситуації важливу роль у підтримці українських медіа відіграють міжнародні організації, що забезпечують не лише фінансову підтримку, а й технічну допомогу, проводять тренінги для журналістів, захищають свободу слова та права журналістів на міжнародних форумах і дипломатичних переговорах. Так, для прикладу, в ЄС і

США створюються міжнародні фонди, завдання яких забезпечити підтримку українських журналістів, які створюють репортажі під час ведення бойових дій. Одне з таких товариств, як Міжнародне товариство професійних журналістів (The Society of Professional Journalists) оголосило про створення фонду за рахунок якого планується придбати нове обладнання для журналістів, щоб надати змогу відновити роботу (у червні до Києва вже прибуло перше обладнання від міжнародного журналістського товариства на суму понад 15 000 доларів США). А також буде надано екстрені виплати журналістам, чії квартири були зруйновані під час недавніх ракетних атак агресора [6].

Таким чином, національні законодавчі акти та міжнародні стандарти визначають права та обов'язки журналістів у зоні бойових дій (конфлікту), передбачають механізми захисту їхніх прав та забезпеченні безпеки. Такі механізми можуть включати законодавчі гарантії, захист від нападів або переслідувань, а також можливості для отримання підтримки та захисту від міжнародних організацій та громадських об'єднань.

Захист прав журналістів у воєнний час є важливим елементом забезпечення свободи слова та інформаційної свободи. Журналісти відіграють ключову роль у поширенні об'єктивної інформації та відображенні подій у зоні бойових дій, тому їхня безпека та забезпечення умов для незалежної журналістської діяльності є невід'ємним елементом демократичного суспільства та правової держави.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96 – ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення: 29.04.2024).

2. Про медіа. Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX – ВР. Дата оновлення: 11.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 29.04.2024).

3. Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України №73 від 03.03.2022 р. (Із змінами, внесеними згідно з наказом № 196 від 12.07.2022; № 266 від 03.10.2022; № 49 від 27.02.2023). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS36785?an=2> (дата звернення: 29.04.2024).

4. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12.05.2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. Дата оновлення: 19.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 29.04.2024).

5. Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста. Закон України від 23.09.1997 № 540/97-ВР. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.04.2024).

6. Міжнародний фонд підтримає журналістів в Україні, а головний офіс Голосу Америки відзначають як "історичне місце для журналістики". Від 03.10.2023 року. Веб-сайт URL: <https://www.holosameryky.com/a/dopomoha-zhurnalistam/7295148.html> (дата звернення: 29.04.2024).